

INDIJSKI OKEAN U PLANOVIMA PENTAGONA

1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ INDIJSKOG OKEANA I STRATEGIJSKI ZNAČAJ ENERGETSKIH I SIROVINSKIH REZERV I LOCIRANIH U NJEGOVOJ GRAVITACIJSKOJ ZONI

Indijski okean, koji se u obliku džinovskog mnogougona uklanja između Afrike, Azije, Australije i Antartika, ima površinu (s rubnim morima) 74,917.000 km² (20,7% od celokupne površine svet-skih okeana) od čega je 85% locirano na južnoj, a 15% na severnoj hemisferi.¹ Geografske ose Indijskog okeana su paralela 10° južne širine (11.450 km) i meridijan 60° istočne dužine (10.180 km). Za Indijski okean je karakteristično da se velikim brojem rubnih mora duboko useca u susedne kontinente, koji formiraju njegovu periferiju.² Od ukupne površine Indijskog okeana rubna mora sačinjavaju oko 12,7%. Za razliku od drugih svetskih okeana, Indijski okean ima veoma mali broj otoka, koji su — s izuzetkom koralnih i vulkanskih — locirani uglavnom u blizini obala rubnih kontinenata.

Prostrano okeansko područje Indijskog okeana, koje je na zapadu povezano sa Atlantikom, na istoku sa Pacifikom i na severozapadu

¹ U literaturi se mogu naći znatna odstupanja od navedenih brojki, koja nastaju kao posledica različitih kriterija određivanja njegovih granica. U ovom radu je kao uslovna zapadna granica usvojen meridijan 20° istočne dužine, a kao istočna granica usvojena je prirodna granica, koja vodi od Singapura preko o. Kariman, o. Sumatra, Sundskih ostrva, o. Vatubela, Nove Gvineje do istočne obale Australije a zatim preko uslovne granice od južnog rta Tasmanije do Antartika.

(E. I. Dolgoplov, T. K. Belaščenko, V. D. Osokin, P. P. Tarutta, N. I. Čihačev: U karty Indijskogo okeana — Voenizdat — 1974);

² Rubna mora i prostrani zalivi Indijskog okeana su Arapsko more (3,683.000 km²), Arafursko more (1,037.000 km²), Timorsko more (615.000 km²), Andamansko more (600.000 km²), Crveno more (450.000 km²), Veliki Australski zaliv (484.000 km²), Bengalski zaliv (2,172.000 km²), Persijski zaliv (239.000 km²) i zaliv Karpentarija (150.000 km²).

(Idem).

(preko Sueckog kanala) sa Mediteranom, dobija u poslednje vreme sve veći strateški značaj. Jedna od važnih komponenata strategijskog značaja Indijskog okeana su pomorske i vazdušne komunikacije, koje povezuju zemlje na njegovim obalama (međusobno i sa ostalim kontinentima) i ujedno omogućuju tranzitni saobraćaj između atlantske i pacifičke gravitacijske zone. Prema podacima od 1968. godine, prostranstvima Indijskog okeana prevezeno je 25% celokupne količine okeanima prevezene robe. Kada radi Suecki kanal, osnovna pomorska magistrala Indijskog okeana postaje pomorska komunikacija koja povezuje Indijski okean preko Crvenog mora sa Sredozemnim morem, a od sve većeg značaja su i istočna vrata Indijskog okeana — Malački moreuz.³

U uskoj uzročno-posledičnoj povezanosti sa značajem pomorskih komunikacija je distribucija energetskih i sirovinskih rezervi, koje su locirane u gravitacijskoj zoni Indijskog okeana. Ova zona (koja obuhvata delove kopna Afrike, Azije i Australije ograničene po dubini razvodnicom, koja deli slivove reka koje se ulivaju u Indijski okean od pacifičkih, atlantskih i mediteranskih) predstavlja jedan od svetskih rezervata sirovina, čija eksploatacija još nije postigla puni intenzitet.

Osnovni podaci o količini godišnje proizvodnje ključnih artikala prikazani su u tabeli br. 1⁴ i iz nje je vidljivo da godišnja eksploatacija sirovina u zemljama gravitacijske zone Indijskog okeana sačinjava 27% svetske produkcije nafte, 99% prirodnog kaučuka, 80% zlata, 60% kalaja, 60% jute, 45% vune, 30% antimona, 30% mangana, 35% kroma i 25% boksita.⁵ Sem toga, u Australiji se godišnje proizvodi i oko 300 tona uranovog oksida. Ako se uzme u obzir da bi SAD, zapadnoevropske zemlje i Japan — koji su već u miru orijentisani na uvoz sirovina iz gravitacijske zone Indijskog okeana — bili u ratu zavisni od uvoza strateških sirovina (prvenstveno nafte, kaučuka, boksita, mangana i hroma, koji imaju važnu ulogu u produkciji kvalitetnih čelika), tada je razumljivo da za njih zona Indijskog okeana predstavlja područje od trajnog interesa.

³ Suecki kanal je sve do blokiranja, do kojeg je došlo u junskom ratu (1967. godine), predstavljao najfrekventniju svetsku saobraćajnicu. Godine 1966. kroz kanal je prošlo 21.520 većih brodova (od čega 10.000 tankera), a promet robe je iznosio 250 miliona tona (od čega 175 miliona nafte). Od velikog značaja je i Malački moreuz kroz koji prolazi godišnje oko 50.000 brodova. Za supertankera je — zbog njihovog velikog gaza — značajan prolaz za Lomboko (istočno od Jave).

(Sueckij Kanal — MORSKOJ SBORNIK — No 9 — 1974 — s. 103 — 104);

⁴ Tabela je izrađena objedinjavanjem parcijalnih nacionalnih produkcija objavljenih u »Atlasu Svijeta« (izd. Jugoslovenskog leksikografskog zavoda — 1974 — s. 43 — 50, s. 105);

⁵ Oko 80% od celokupnog izvoza gravitacijske zone Indijskog okeana sačinjavaju sirovine.

DRŽAVA	U 000 000 tona		U 000 tona			
	Rezerve nafte	Proizvodnja nafte (1973)	Pamučno seme	Pamučno vlakno	Laneno seme	Kaučuk
1	2	3	4	5	6	7
Malezija						1.276
Tajland						316
Burma				15		9
Bangladeš						
Indija				820	455	98
Sri Lanka						141
Pakistan			1.051	528	11	
Avganistan			66	33		
Iran			281	156		
Irak	3.898	67,0			80	
S. Arabija	18.850	285,6				
Kuvajt	8.938	152,0				
Abu Dabi	2.777	50,0				
Sudan			433	228		
Etiopija					66	
Rodezija						
Kenija						
Tanzanija			138	75		
Madagaskar						
Mozambik				40		
Južnoafrička Republika						
Australija			40	20		
Indonezija						834
Katar	907	23,0				
Bahrein	51	3,5				
UKUPNO:	34.421	581,1	3.682	1.933	612	2.674
% od svetske proizvodnje	46%*	27%	17%	17%	21%	90%

* Od rezervi otkrivenih u zapadnim zemljama i zemljama u razvoju.

U 000 tona

Vuna	Kalaj (u talionica-ma)	Olovo	Mangan	Boksit	Krom	Antimon	Zlato (kg)	Juta
8	9	10	11	12	13	14	15	16
	92			1.139			169	12
						2.511		
		10						41
22		2	644	1.360	136		3.241	1.206
11					13	115		850
17								
					145			
					12			
							1.319	
					283	140	14.930	
							557	
							247	
					43			
53.500			1.177		642	17.316	1.000.417	
497	5.203	180	359	9.388		850	19.266	
	5.190			1.229			237	
695	103	192	2.180	13.136	991	2.093	1.004.000	2.109
44%	56%	6%	30%	23%	35%	30%	78%	60%

SAD su zainteresovane da nad Indijskim okeanom i njegovom gravitacijskom zonom ostvare takav sistem kontrole koji bi pouzdano obezbeđivalo planirane strategijske ciljeve. U duhu koncepcije Pentagona, prema kojoj je pretpostavka američke bezbednosti paralelno posjedovanje nuklearnih efektivna i konvencionalnih snaga i čvrsto držanje američkih baza kojima su okruženi SSSR i Kina, severni perimetar (gravitacijske zone) Indijskog okeana sačinjava južni deo globalnog sistema strategijskog okruženja SSSR i NR Kine.

U takvim se ocenama polazi od pretpostavke da je severni perimetar okruženja najosetljiviji i najugroženiji na krilnim zonama (shema 3), gde je njegova strategijska dubina najmanja (oko 1.000 km). Stoga su nastojanja Pentagona na vojnom planu primarno usmerena na učvršćenje položaja u krilnim zonama u kojima su na zapadu formirani CENTO, a na istoku ANZUS i SEATO. Podrška Izraelu i veliki broj bilateralnih ugovora sa zemljama gravitacijske zone Indijskog okeana se, u sprezi sa navedenim paktovima, koriste kao preventivni metod kojim se u prošlosti i sada nastoji konsolidovati severni perimetar.

Vojnostrategijski interesi SAD u zoni Indijskog okeana zasnivaju se na sledećem:

a) SAD su u doba mira i rata zainteresovane za energetske rezervat Perzijskog zaliva iz koga se, za sada, snabdevaju uglavnom američki saveznici, a u perspektivi će to činiti i Sjedinjene Države.⁶ Činjenica je, naime, da američka potrošnja nafte iz godine u godinu rapidno raste i da se pri tome sve više kao perspektivni izvor razmatra područje Perzijskog zaliva u kome se nalazi oko 60% od do sada otkrivenih svetskih rezervi nafte.⁷

Iz Perzijskog zaliva se snabdevaju i NATO-zemlje i Japan na čije savezništvo SAD računaju. Ukupan iznos nafte iz ove zone (u zem-

⁶ SAD su 1974. godine uvezle oko 300 miliona tona nafte, a prema nezavisnim procenama Nacionalne Komisije za energetiku i firme Shell SAD će morati 1980. godine da uvezu 650, odn. 1.000 miliona tona nafte.

(Gilbert M. Masters: Introduction to environmental science and Technology — John Wiley — USA — 1974 — s. 258 — 260, s. 264 266);

⁷ Pod tim se podrazumevaju rezerve otkrivene na teritoriji zapadnih zemalja i zemalja u razvoju. Rezerve na teritoriji socijalističkih zemalja nisu uključene u navedenu proporciju, budući da ih SAD u ratu ne bi mogle eksploatisati.

⁸ Iz ove zone i Bliskog Istoka uvozi Italija 85%, Francuska 83%, Engleska 73%, Holandija 70% i Japan 83% od ukupnog uvoza nafte.

lje američkih saveznika) iznosio je 1974. godine oko 800 miliona тона,⁹ a treba očekivati da bi u eventualnom ratu njihove potrebe za uvozom nafte bile još veće.

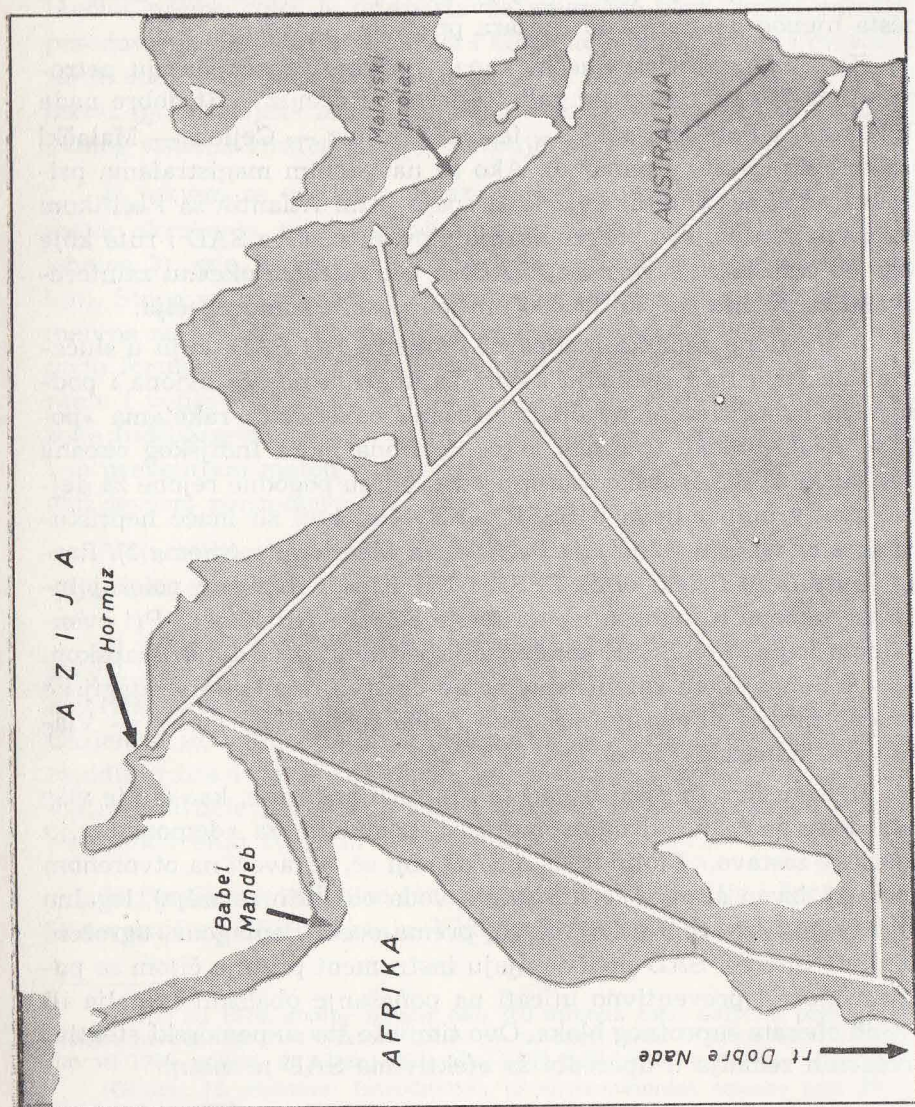
b) SAD su u doba mira i rata zainteresovane za pomorske magistrale (shema 1) koje predstavljaju sine qua non prevoza nafte od mesta njenog uzimanja do centara prerade i potrošnje.

Kada se ne koristi Suecki kanal, primarni značaj imaju petrolejske magistrale: Perzijski zaliv — tesnac Hormuz — Rt dobre nade (J. Afrika) i Perzijski zaliv — tesnac Hormuz — Cejlon — Malački prolaz (odn. prolaz Lomboko). Ako se navedenim magistralama pridruži tranzitna komunikacija koja spaja južni Atlantik sa Pacifikom (važna za strategijsko pregrupisanje plovniha sastava SAD i rute koje vode do američkih saveznika), SAD su u Indijskom okeanu zainteresovane za dužinu od oko 30.000 km pomorskih komunikacija.

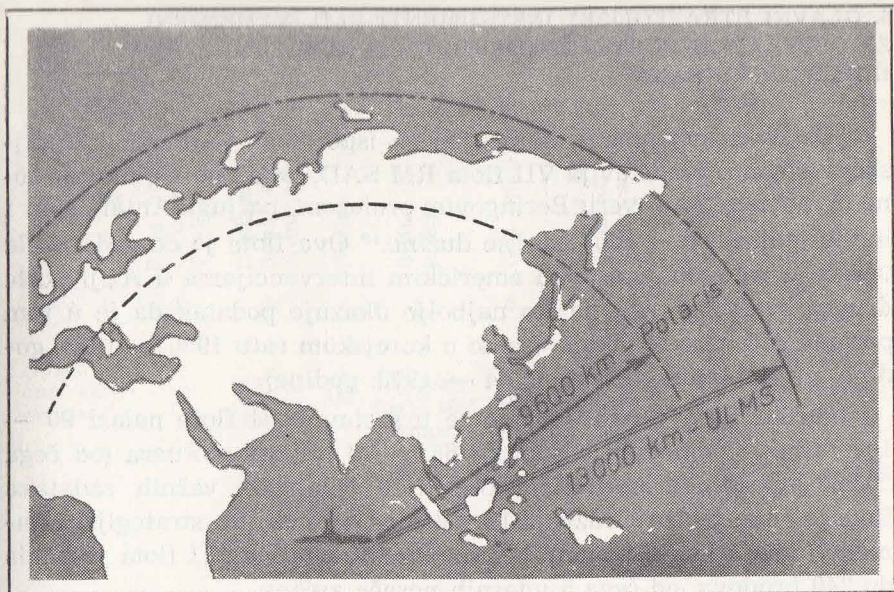
c) U sklopu zadatka nuklearne ofanzive RM SAD, koju u slučaju nuklearnog rata realizuju avioni sa udarnih nosača aviona i podmornica na nuklearni pogon (naoružane balističkim raketama »polaris« A-3), duboko u kopno usečena rubna mora Indijskog okeana (Bengalski zaliv, Arapsko more) predstavljaju pogodna rejaona za dejstvo protiv onih ciljeva u SSSR i NR Kine koji su inače nepristupačni sa pozicija u Africi, na Pacifiku ili Mediteranu (shema 2). Razlog je izduženi fizički oblik SSSR i NR Kine i flankirni položaj Indijskog okeana (u odnosu na teritorije SSSR i NR Kine).⁹ Pri eventualnom napadu na SSSR kombinacija vatrenih položaja u Arapskom moru i Bengalskom zalivu omogućuje dejstvo raketama strategijske namene protiv ciljeva unutar zone Arhangelsk (Belo more) — Vladivostok (Japansko more).

d) Konačno, Indijski okean se i u miru pokazuje, kao što je više puta dokazano i na drugim morima, pogodnim za »demonstraciju američke zastave.« Flotni sastavi SAD koji se, boraveći na otvorenom moru (tj. izvan granica teritorijalnih voda obalskih zemalja), legalno zadržavaju u zonama u kojima su, prema oceni Pentagona, ugroženi »vitalni« interesi. SAD predstavljaju instrument pretnje čijom se pojavom može i preventivno uticati na ponašanje obalskih zemalja ili flotnih efekata suprotnog bloka. Ovo tim više što su pomorski efektivni navedenih zemalja u uporedbi sa efektivima SAD neznatni.

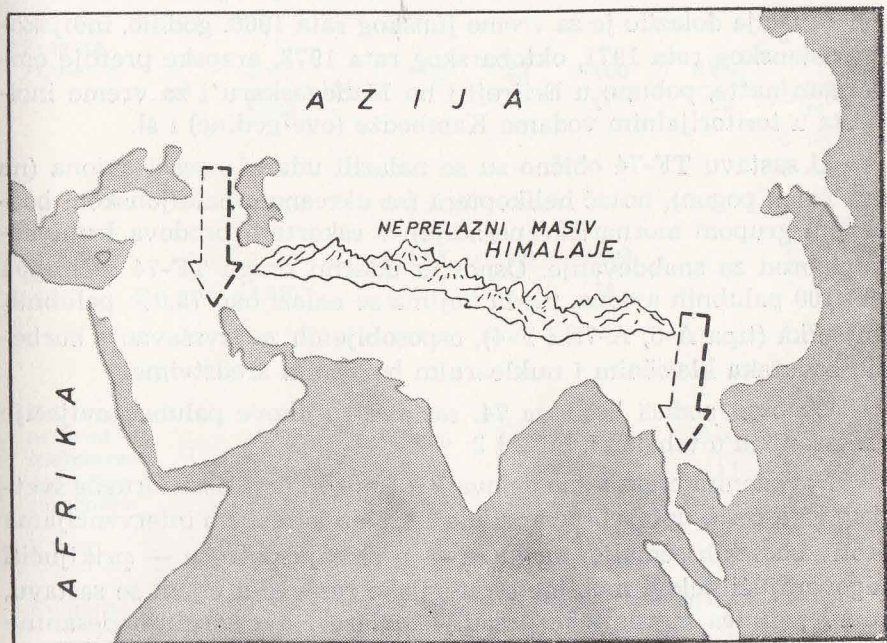
⁹ Velike dubine rubnih mora Indijskog okeana (Bengalski zaliv s dubinama do 5.258 metara i Arapsko more s dubinama do 5.203 metra), mali broj navigacionih prepreka (grebeni, otočići i sl.) i činjenica da u njegovoj severnoj hemisferi nema plutajućih santi (glečera), koji bi otežavali plovidbu, daju ovoj zoni više prednosti. Sem toga, sektor gađanja je iz ove zone širok oko 90° (dakle, 2 puta širi nego iz Afrike ili Pacifika), što otežava protivraketnu odbranu SSSR i NR Kine.

Shema 1

Shema 2

Shema 3

3. GLAVNI STRATEGIJSKI INSTRUMENTI SAD, NAMENJENI ZA OSTVARIVANJE STRATEGIJSKIH CILJEVA U ZONI INDIJSKOG OKEANA

Osnovni instrument, namenjen za ispoljavanje uticaja u Indijskom okeanu, predstavlja VII flota RM SAD, koja operiše unutar zone ograničene na severu Beringovim prolazom, na jugu Antartikom i meridijanima 90° i 160° istočne dužine.¹⁰ Ova flota je do sada uzela učešća u ratovima i u svim američkim intervencijama u Aziji posle drugog svetskog rata, na što najbolje ukazuje podatak da je u tom periodu ratovala 14 godina (samo u korejskom ratu 1950 — 1953. godine, u vijetnamskom ratu 1964 — 1973. godine).

Jačina flote varira. Obično se u sastavu VII flote nalazi 90 — 100 ratnih i pomoćnih brodova i 65 — 70 hiljada mornara (od čega 20.000 pripadnika mornaričke pešadije). Jedan od važnih zadataka flote je i obezbeđenje razvoja 15. eskadre podmornica strategijske namene (na nuklearni pogon). U kriznim situacijama VII flota je imala do 240 brodova, od čega 5 udarnih nosača aviona.

Za vreme kritičnih situacija, u Indijskom okeanu i istočnom Mediteranu od brodova VII flote oformljen je 74. udarni sastav (Task Force — 74 = TF-74), koji je — po potrebi — detašovan, u trajanju do mesec dana, u zapadni ili centralni deo Indijskog okeana. Do takvih situacija dolazilo je za vreme junskog rata 1968. godine, indijsko-pakistanskog rata 1971, oktobarskog rata 1973, arapske pretnje embargom nafte, pobune u Eritreji i na Madagaskaru i za vreme incidenta u teritorijalnim vodama Kambodže (ove godine) i sl.

U sastavu TF-74 obično su se nalazili udarni nosači aviona (na nuklearni pogon), nosač helikoptera (sa ukrcanom bataljonskom borbenom grupom mornaričke pešadije), 7 eskortnih brodova i univerzalni brod za snabdevanje. Osnovnu udarnu snagu TF-74 sačinjava oko 100 palubnih aviona, među kojima se nalazi oko 75,0% palubnih jurišnika (tipa A-6, A-7E i F-4), osposobljenih za izvršavanje borbenih zadataka klasičnim i nuklearnim borbenim sredstvima.

Osnovni podaci brodova 74. sastava i njihove palubne avijacije prikazani su u tabelama br. 2 i 3.

Navedenim efektivima delova VII flote, koja je posle drugog svetskog rata često upotrebljavana kao I ešelon agresije u intervencijama protiv obalskih zemalja, mogu se — u slučaju potrebe — priključiti odgovarajući delovi mobilne strategijske rezerve u čijem se sastavu, pored jedinica mornaričke pešadije, nalaze i dve vazdušnodesantne

¹⁰ 7-oj flot SŠA — MORSKOJ SBORNIK — No 6 — 1974 — s. 93 — 94;

OSNOVNI PODACI BRODOVA 74. SASTAVA

Tabela br. 2¹¹

Tip broda	Broj brodova u sastavu TF-74	Deplasman (tona) standardni/puni	Dužina (met)	Širina (met)	Gaz (met)	Jačina pogona/KS čvorova	Autonomija milja/čvorova	Naoružanje
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nosač aviona »Enterprise«	1	$\frac{75.700}{89.600}$	342	78,3 (palubni) i 40,5 (trupa)	11,3	$\frac{280.000}{36}$ (8 nuklearnih reaktora)	$\frac{400.000}{20}$	24 F-4, 36 A-7E, 16 A-6, 4 A-4, 10 ostalih tipova, 2 lansera PAR,
Nosač helikoptera »Inchon«	1	$\frac{17.000}{18.300}$	188	32 (palube), 25,6 (trup)	8,1	$\frac{22.000}{21,5}$		32 helikoptera, 2.100 pripadnika mornarič. pešadije
Fregata »Cooniz«	3	$\frac{4.770}{5.800}$	156	15,2	6,1	$\frac{85.000}{33}$	$\frac{8.000}{20}$	2 lansera PAR, 1 top 127 54 mm, 6 torpeda, 1-ASROC,
Razarač »F. Sherman«	4	$\frac{2.780}{3.950}$	127	13,5	6,0	$\frac{70.000}{34}$		3 topa 127/38 mm, 2 topa 76 mm, 6 torpeda,
Univerzalni brod za snabdavanje »Sacramento«	1	$\frac{19.200}{52.500}$	242	33,0	11,8	$\frac{100.000}{25}$	$\frac{10.000}{17}$	16.000 t goriva, 8.000 t municije, 8.000 t hrane
Sumarno:	10 brodova sa ukupno 193.600 t punog deplasmana;							

¹¹ Weyers Flotten Taschen — Buch — 1973/74.

OSNOVNI PODACI OSNOVNIH TIPOVA PALUBNIH AVIONA
74. SASTAVA

Tabela br. 3¹²

Tip aviona	Naziv	Broj aviona	Nosivost bombi (max. tona)	Taktički radijus	Dolet (km)	Brzina (max. (km/h))
F-4	»Phantom«	24	7,257	— sa 8 raketa vazduh-vazduh 225 km — sa 4 bombe od 500 kg i 4 rakete i s dop. tankovima: 1.056 km;	3.700	2.414 na visini 12 km; 1.464 na visini 300 metara;
A-7E	»Corsair-II«	36	9,072	— sa 6 tona bombi 825 km; — sa 3 tone bombi 1.500 km;	4.465	1.125 na razini mora;
A-6	»Intruder«	16	6,804		4.890	1.102 na razini mora;
A-4	»Skyhawk-II«	4	3,72	— sa 2 tone bombi 547 km;		1.102 na razini mora;

divizije.¹³ Koliki bi deo od sumarne strategijske mobilne rezerve (čiji potencijal sačinjava oko 200.000 pripadnika mornaričke pešadije i oko 30.000 pripadnika 101. vazdušno-pokretne i 82. padobranske divizije) bio angažovan zavisi od broja i dimenzija sukoba u kojima bi bile angažovane SAD u drugim zonama i ocenjenog stepena opasnosti kojim bi se ugrožavali američki interesi u zoni Indijskog okeana.

4. BAZIJSKI OSLONCI SAD NA ARHIPELAZIMA INDIJSKOG OKEANA

Stručnjaci Pentagona su, između ostalog, i zbog razvoja dezintegracionih procesa u NATO-paktu, erozije SEATO i ANZUS-pakta i poraza u Vijetnamu i Kambodži sve zainteresovaniji za razvoj američkih baza u zoni Indijskog okeana. Posedovanje pomorsko-vazduhoplovnih baza omogućilo bi im zatvaranje nedostajuće karike u lancu koji spaja glavna ratišta — Atlantik, Mediteran i Pacifik. Strategijski trokut Zapadna Evropa — Japan — Indijski okean ima u njihovim planovima primarnu važnost zbog čega ulažu velike napore kako bi što pre popunili »vakuum« američkih baza. Bez vlastitih baza njihove bi interventne mogućnosti bile veoma ograničene.

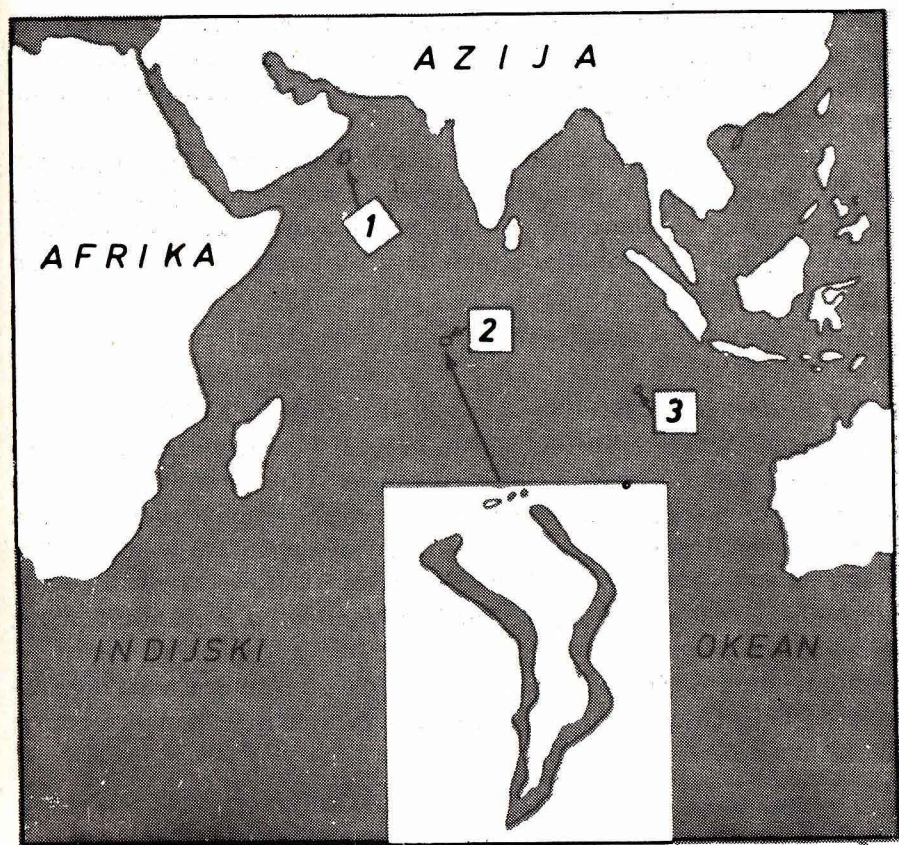
¹² W. Green: The Observer's book of aircraft — 1974.

¹³ Will the U. S. seize the Mideast oil? U. S. News and world report — 2. 12. 1974. — s. 18 — 20.

Bez baza u Iranu, Pakistanu, Turskoj i jugoistočnoj Aziji neostvarive su u zoni Indijskog okeana hitne intervencije vazdušno-desantnim snagama strategijske rezerve (akcioni radijus američkih transportnih aviona je, naime, oko 2.500 km, što nije dovoljno da sa Krita ili Filipina intervenišu na pr. do Perzijskog zaliva).

Ograničenjima su izloženi i američki brodovi, koji bi djelovali u centralnom i zapadnom delu Indijskog okeana, jer bi bili udaljeni od najbližih baza na Filipinima 6.000 — 9.000 km. To znači da bi svakom oštećenom brodu trebalo za odlazak do baze i povratak u sastav od 12 do 18 dana (ne računajući vreme otklanjanja oštećenja). Ako se uzme u obzir da bi ga čitavo vreme trebalo eskortirati, tada je evidentno da bi se (kod ovako izduženih linija snabdevanja) dejstvo konvencionalnih interventnih snaga RM SAD svelo u veoma uske okvire.

Navedene Ahilove pete diktiraju parcijalnu analizu svakog američkog oslonca na arhipelazima ponaosob (shema 4).

Shema 4

4.1. *Diego Garsija*¹⁴

Otok Diego Garsija je najveći otok arhipelaga Čagos (Oil Islands — Uljni otoci), koji je dobio ime po količinama palminog ulja koje se tu proizvodi. Ovaj arhipelag koji se prostire između 4° 44' i 7° 39' južne geografske širine, duž praga na kome se nalaze Lakadivski i Maldivski otoci, sačinjava grupa od 52 koralna otočića sumarne površine oko 200 km². Diego Garsija, najveći među njima, dug je 60 km, ima površinu 30 km i potkovičasti oblik karakterističan za sve koralne otoke. Najveća širina otoka je 2 km, a minimalna svega 30 — 45 metara. Iako se nalazi u tropskom pojasu, ima priyatnu klimu, što je posledica vetrova koji duvaju s okeana. Otočje naseljava oko 1.000 stanovnika.

Na otoku Diego Garsija SAD su instalirale prve uređaje već 1966. godine kada su sklopile ugovor sa V. Britanijom, koja je otok 1960. godine uključila u BIOT (British Indian Ocean Territory). U početku su na otoku bili instalirani samo uređaji za vezu i navigaciju, sačinjavajući lanac sa sličnim uređajima u bazi Kagnev (kod Asmare, u Etiopiji) i Australiji. U 1971. godini sagrađen je i aerodrom sa pistom dužine 1,5 km, na koji su mogli sletati i teški transportni avioni tipa C-130.

Marta 1971. godine intenzivirani su radovi, a 1974. godine, nakon rešenja mnogobrojnih problema, počela je na njemu i gradnja piste za stratejske bombardere (B-52) i teške transportne avione (tipa C-5A). Laguna je produbljena tako da u njoj može sidriti kompletan TF-74.

4.2. *Kokosovi otoci*

Kokosovi otoci (Keeling islands), se sastoje od 2 otoka i tridesetak otočića. Nalaze se na 12° južne geografske širine na daljini oko 900 km od prolaza između Sumatre i Jave. Najveći otok je dug oko 9, a širok do 1 km. Na njemu je već za vreme drugog svetskog rata sagrađen aerodrom, koji koriste redovne avionske linije kao međuetapu na ruti Australija — Južna Amerika. Australijska vlada dozvolila je da navedeni otok koriste SAD kao punkt za kontrolu istočnog dela Indijskog okeana.

Ovaj otok SAD koriste kao međuetapu za vazdušni most od Filipina do baze Dijego Garsija i kao bazu za avione — tankere i izviđačke avione.¹⁵

¹⁴ Diego Garsija — Baza SŠA — MORSKOJ SBORNIK — No 3 — 1975 — s. 105 — 106.

¹⁵ Utilizzazione dell' aeroporto delle isole Cocos da parte degli aerei degli Stati Uniti — Rivista Marittima — No 10 — 1974. — s. 97 — 98.

Za razliku od navedenih grupa raštrkanih koralnih otoka, otok Mejsirah koji za Perzijski zaliv ima sličan značaj kao Gibraltar za Mediteran, je kompaktan otok sa dužinom oko 60 i širinom oko 20 km. Od Muškatne obale udaljen je oko 20 km, od obala Irana oko 500, a od ulaza u tesnac Hormuz, koji predstavlja vrata Perzijskog zaliva, oko 800 km. Dovoljno je prostran da se na njemu mogu, pored postojeće britanske vazduhoplovne baze, instalirati i fortificirati svi uređaji koji su potrebni za dejstvo jačih plovni sastava. Zbog svoje centralne pozicije pogođen je kao baza strategijskih bombardera. Iako je navedeni otok za sada samo britanska baza, u toku su pregovori SAD sa V. Britanijom i Omanom, koji bi trebalo da obezbede da se infrastruktura SAD proširi i na ovo područje. Sudeći prema praksi oko ustupanja baza Diego Garsija i Kokosovih otoka, za ovo postoje realni uslovi. Transakcije sa omanskim sultanom olakšava činjenica da je otok praktično nenaseljen.

Razmotreni komplementarni kapaciteti okeanskih arhipelaga, u sprezi sa američkim krilnim osloncima na teritoriji Filipina (u slučaju potrebe) i u Izraelu, kao i bazama na teritoriji zemalja CENTO i SEATO-pakta — prema oceni Pentagona — poboljšaće američke interventne mogućnosti na čitavom prostranstvu Indijskog okeana i neutralisanje uticaja sovjetskih flotnih snaga.¹⁶

Poslednjih godina su u gravitacijskoj zoni Indijskog okeana sve uočljiviji rezultati nacionalno-oslobodilačkih pokreta, koje karakteriše borba za nacionalno, političko, ekonomsko i socijalno oslobođenje. Sopstveni put razvoja su odabrali narodi Egipta, Burme, Etiopije, Iraka, Somalije, Tanzanije, NDR Jemen, Bengala, Sri Lanke i Indije, a nedavno je i bivša portugalska kolonija Mozambik izborila svoju samostalnost. Sve je veći razmah narodnooslobodilačke borbe u Južnoj Africi i Omanu, gde se narodi bore protiv kolonijalističkih i rasističkih režima. U takvoj situaciji, koju je u bliskoj prošlosti karakterisao veliki broj oružanih sukoba i ratova vođenih na Bliskom Istoku i u jugoistočnoj Aziji, SAD su — opravdavajući se motivom »neutralisanja uticaja suprotnog bloka« — krenule putem stvaranja novih baza. Stvarajući ih u rejonima u kojima ih ranije nisu imale, Pentagon očekuje da će postati nezavisniji od članova nepouzdatih paktova, koji su u prošlosti često bili skloni da svoje nacionalne ci-

¹⁶ Prilikom rasprava u američkim izvorima, težište je na »neutralisanju« uticaja RM SSSR. Praksa, međutim, pokazuje da su flotne snage SAD do sada bile upotrebljavane protiv nacionalno-oslobodilačkih pokreta malih naroda (Vijetnam, Kambodža, Laos, Tajland).

ljeve stave ispred interesa SAD. Od američkih se baza, dakle, očekuje da će omogućiti ispoljavanje pozitivnih uticaja i na »prijateljske« zemlje.

Istovremeno su poduzete i druge mere, među kojima je najdalekosežnija prodaja američkog oružja Saudijskoj Arabiji, Kuvajtu i Iranu (s kojima su sklopljeni ugovori o prodaji oružja u ukupnoj vrednosti oko 5 milijardi dolara). Samo je Saudijskoj Arabiji prodato (ili je od nje u SAD naručeno) 30 lovaca F-14 (»Tom Cat«), 108 lovaca-bombardera F-4 (»Phantom«) i 141 lovaca F-5E (»Tiger II«); za kopnenu vojsku je naručeno 1.500 oklopnih transportera, a za RM 2 razarača. Od prodaje oružja se očekuje da će zemlje kojima će oružje biti isporučeno — budući da su im servisni kapaciteti održavanja složene oružne tehnologije ograničeni — učiniti još ovisnijim od SAD.

Također se očekuje i jačanje suprotnosti među arapskim zemljama i s tim u vezi slabljenje jedinstvenog anticionističkog fronta.

Narodi gravitacijske zone Indijskog okeana, koji se sve više iz objekata imperijalističke eksploatacije transformiraju u svesne i aktivne stvaraoc sopstvene historije, vide u američkoj politici stvaranja vojnih baza opasnost za vlastitu nezavisnost i svetski mir. Čak su i vlade dosadašnjih američkih saveznika uočile da se američki planovi, u kojima se njihovim nacionalnim planovima daje marginalni značaj, često okreću protiv njih samih i stoga čine napore da se oslobode nametnutih blokovskih stega, koje ih kontinuirano vode u sve teže pozicije pred vlastitim narodom i svetskom javnošću.